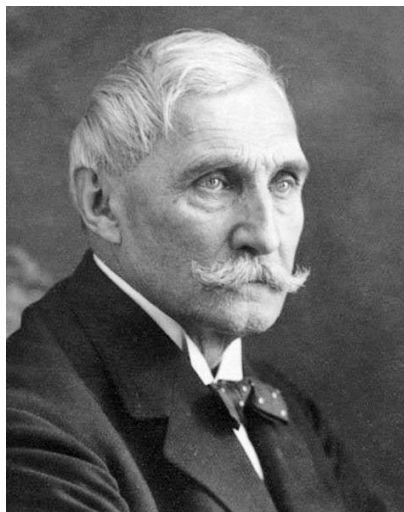

ЛЕВАНДОВСЬКИЙ Станіслав-Роман (Lewandowski Stanisław Roman; 22. 02. 1859, с. Котліни, нині Лодз. воєводства, Польща — 03. 02. 1940, Варшава) — польський скульптор і мистецтвознавець. У юнац. роки працював писарем у суді, ковалем на ф-ці, актором укр. мандрів. театру (1875–77). Вивчав медицину у Львів. університеті (1878), скульптуру — у АМ Кракова (1879–82; викл. [В. Гадомський](#)) та Відня (1883–87; викл. Е. фон Гельмер, К. Кундман). Різьбив у стилістиці академізму й неobaroko. Отримав золоті медалі АМ у Відні за композицію «Смерть вайделота» (1885) і барельєф «Фетида, що просить Юпітера допомогти Ахіллу» (1886); також вирізняються його твори «Запорожець» (1886), «Слов'янин, що розриває пута», «Гоплана» (обидва — 1887). Вирізьбив 1889 надгробок Серватовських з фігурою Богоматері у високому рельєфі на бічному фасаді парафіял. костелу в с. Буцнів (нині Терноп. р-ну Терноп. обл.; арх. Ю. Захаревич). Від 1890 працював у Львові, де відкрив майстерню на вул. Л. Сапіги (нині С. Бандери, № 9). Викладав скульптуру в приват. худож. школі [М. Гарасимовича](#), видавав часопис «Nasza Sztuka», брав участь у діяльності Товариства мулярів, каменярів і теслярів. Створив у Львові реаліст. портретні погруддя Т. Шевченка (бл. 1892), З. Мархвіцького (1894; обидва — бронза), К. Грохольського (1894, мармур), медальйони А. Міцкевича (1890), Л. Гротт'єра (1891), Г. Семирадського (1893), мармур. статую актора Я. Круліковського (1891), статую «Вакханка, що кидає диск» (1893). У 1891 з'явилася з підсиленими елементами фактури друга версія зображення вмираючого вайделота з лірою (теракота). Значну увагу у львів. період Л. звертав на монум. пластику. Автор пам'ятника, присвяч. Ф. Боберській, з алегор.

барельєфом у костелі босих кармелітів (1890, мармур і бронза, нині затицьований); у стилі неоренесансу виконав настінну епітафію С. Дуніна-Борковського в костелі св. Марії-Магдалини (1891). [І. Франко](#) високо оцінив надгроб. пам'ятник В. Барвінському (1889–91), який був встановлений на Личаків. цвинтарі. 1891 Л. завершив статую А. Міцкевича вис. понад 2 м на фасаді школи ім. А. Міцкевича на вул. Театральна, № 15 (нині середня школа № 62), у наступ. році — пам'ятник А. Міцкевичу в м. Жешув (нині Підкарпат. воєводства, Польща; не зберігся, 1986 відновлено як копію). Тоді ж закінчив неоренесанс. фриз з алегор. барельєфами «Мистецтво і Пром-сть» у залі засідань Галиц. ощад. каси (нині Львів. музей етнографії та худож. промислу). Цей твір Л. виконав у новій майстерні на вул. 3-го Травня (нині Січових Стрільців, № 10). Серед сакрал. творів Л. — керам. статуя Мадонни, виготовлена на ф-ці [І. Левинського](#) й показана на Галиц. крайовій виставці 1894. Л. був автором архіт. декору львів. триумфал. арок 1891 (з гербом Галиц. Русі) і 1894 (з алегор. статуєю Перемоги). Восени 1894 виїхав до Відня, проте підтримував зі Львовом постій. зв'язок. 1898 виконав на замовлення [З. Горголевського](#) ескізи груп «Слава», «Музика», «Драма» на фронтоні будинку Львів. театру опери та балету, але відмовився від подальшої праці. 1902 у Львові зробив на прохання керівництва Університету ювіл. медаль А. Малецького, а також теракот. погруддя Ф. Зем'ялковського (бронз. відлив, 1922) та ескіз пам'ятника Ф. Шопену (не реалізовано). 1907 експонував у Львові низку скульптур, зокрема сенсат. еротичну статую Саломеї (1904, гіпс). 1910 у стилі сецесії виконав проект пам'ятника А. Потоцькому у Львові. 1913–14 брав участь у конкурсі проектів пам'ятника Т. Шевченку в Києві. Влітку 1918 працював у Львові над низкою портрет. погрудь та медальйонів. Друкував 1887–98 у львів. пресі статті на актуал. мист. теми, огляди худож. виставок, був постій. рецензентом газет «Dziennik Polski» та «Кур'єр Львівський». У мистецтвозн. статтях особливу увагу звертав на твори з ознаками імпресіонізму, символізму, сецесії, зробив доклад. огляд сучас. мистецтва. Один з теоретиків нац.-романтич. стилю, який ґрунтується на мотивах нар. укр. творчості та спрямов. на відродження ручних ремесел. 1887 закликав до введення у дерев'яну скульптуру нар. орнаментики. Видав у Варшаві кн. «Henryk Siemiradzki» (1903); автор п'єс «У смертельній боротьбі» (1903) і «Нюта» (1908). У Варшаві 1960 відбулася посмертна виставка робіт Л. Його твори зберігаються у Львів. галереї мистецтв, Львів. істор. музеї, ЛНБ, музеях Польщі й Австрії.

[Ю. О. Бірюльов](#)

Бібліографічний опис:

Левандовський Станіслав-Роман / Ю. О. Бірюльов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-53656>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).